

Rendező:

Networkshop 2020
ONLINE

Házigazda:

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

„Esélyeink és kihívásaink a digitális transzformáció világában”

Országos Online Konferencia
2020. szeptember 2–4.

INNOVÁCIÓS ÉS TECHNOLÓGIAI
MINISZTERIUM

Szerkesztette: Tick József, Kokas Károly, Holl András

Tipográfia és tördelés: Vas Viktória

Networkshop
2020. szeptember 2-4. Pécsi Tudományegyetem, (On-line)
konferencia előadásainak közleményei

ISBN 978-615-01-0376-1
DOI: [10.31915/NWS.2020](https://doi.org/10.31915/NWS.2020)

Kiadja a HUNGARNET Egyesület
az MTA Könyvtár és Információs Központ közreműködésével
Budapest
2020

Borítókép: [freepik.com](https://www.freepik.com)

Lehet másként? Együttműködés?

Zimányi Krisztina
Eötvös Loránd Tudományegyetem, Oktatási igazgatóság
zimanyi.krisztina@oktig.elte.hu

Could it be different? Cooperation?

Notes remain to be playing a significant role in the curricula of higher education institutions, however, the amount of online materials has increased over the past years, primarily thanks to the project EFOP 3.4.3. The advantages of these developments' direction can be easily recognised as they correspond to the expectations of the students and of modern times.

However, following the traditions of preparing notes, each institution currently develops their own education material and curriculum, at most only sharing their experiences in educational methodology at conferences and workshops.

Nevertheless, the question arises as to why higher education institutions do not cooperate to develop their curricula together, or why they do not adopt each other's already existing curricula. The question may also be important because the development of online curricula presents considerably higher costs than developing and preparing "written" notes.

A multitude of other questions concerning this issue arises, detailed further by the lecture:

- Can the custom of only accepting the institutions' own lecturers' materials be broken?
- Can cooperation in curriculum development be achieved? If yes, what is required for it?
- How can a structure be devised for curricula used by multiple institutions that allows for maximum flexibility and modularisation for application? ('Bunch of grapes')
- Is it true that if applying the same curriculum, there would be no difference between the courses offered by different higher education institutions?

In my lecture I provide a possible answer to each of these questions.

Keyword: online curriculum, curriculum development, bunch-of-grapes model, cooperation in curriculum development, knowledge sharing

Bevezetés

A felsőoktatási intézmények tananyag ellátásában még ma is jelentős szerepet töltenek be a jegyzetek, ugyanakkor az utóbbi években elsősorban az EFOP 3.4.3 pályázati projektnek, s nem utolsó sorban a 2020 tavaszán kialakult pandémiás helyzetnek köszönhetően megnőtt az online tananyagok száma. A fejlesztések irányával maximálisan egyet lehet érteni, hiszen a kor, a hallgatói igények elvárása ezt követeli meg.

Az igények mellett azonban rendkívül fontos, hogy az online tananyagok a készségek és képességek elsajátításában jelentős szerepet tölthetnek be azáltal is, hogy a vizuális formanyelv, az információs környezettel való kapcsolattartás kommunikációs és az információ kreatív feldolgozásának képességeit is fejlesztik.¹

A digitális tananyagok esetén újragondolásra került a tanítás-tanulás folyamat megszervezése az optimális hatékonyság elérése érdekében,² valamint a tanulási modellek figyelembevételével annak ajánlott felépítése.³ A tananyag szerkezetének alapvető elemei: a hallgató megszólításával az általános célok meghatározása; az eredményes feldolgozáshoz szükséges előzetes ismeretek – esetlegesen méréssel is egybekötve; tanulási útmutató, amely kitér a jelkészletre is; tanulási ütemezés; a fejezetek elején a konkrét célok megadása; az alfejezetek közben megállító kérdések, a végén önellenőrzésre alkalmas feladatok, kérdések; a tananyag végén komplex önellenőrző kérdések, feladatok. A multimédiás és az interaktív elemek optimalizálása rendkívül fontos tervezési feladat, hiszen célja a hallgató figyelmének fenntartása, a megértés és a mélyítés folyamatának támogatása.

Mindezek alapján az online tananyag tervezésének rendkívül nagy jelentősége van, hiszen a célok alapján a szerkezet és ehhez kapcsolódóan a tanagyaelemek pedagógia szerepe alapján való előkészítését jelenti.

A fejlesztő munka egy komplex feladat, különböző tudományágakból összegyűjtött tudást igényel. Ezért célszerű, hogy egy teljes team dolgozzon együtt a sikeres megvalósításon. A fejlesztők között a szerzőn kívül jelentős feladat hárul az oktatásmódszertani szakértőre, a multimédiás szakemberre és esetlegesen egy informatikusra, aki az online tananyagot közvetítő felületet „testre” szabja, ha szükséges.

Napjainkban egyre több szó esik arról, hogy az online tananyagfejlesztés tekintetében is a Design Thinking, vagy magyarul „tervezői gondolkodás” kell érvényesülnön, azaz emberközpontú megoldások keresése, komplex problémák átvilágítása, a problémamegoldása folyamatos iterációk sorozataként.

1 Antal Péter, Tóthné Parázsó Lenke: Az online tananyagok szerepe a készségek, képességek elsajátításában, Agria Media 2004 : A digitális identitás az útlevelünk Európába. Eszterházy Károly Főiskola Líceum Kiadó. 2005, pp. 106-111, ISBN: 963 9417 09 2

2 Forgó Sándor: Új pedagógiai szemle 59:(8-9), 2009, pp. 91-96.

3 Duchon Jenő: Elektronikus tanulás, Digitális tankönyvtár, 2015 (letöltve: 2020. november 24.)

Probléma felvetés

Az online tananyagok fejlesztése a felsőoktatási intézmények számára stratégiai kérdés. Ennek oka egyrészt, hogy a jelenlegi hallgatók már egy olyan új generációhoz tartoznak, akik tanulási szokása eltér a korábbiakétól.⁴ Számukra az online tananyagok adnak tanuláshoz támogatásra megfelelő segítséget, amivel a munkaerőpiac önképzésre irányuló elvárásaira is felkészülhetnek.

Másrészt a fejlesztő munka humán erőforrás és pénzügyi forrás igénye is jelentős a fent leírtak alapján.

Azon egyetemeken, amelyek a különböző ranglistákon az élen szerepelnek, azaz képzéseik színvonalát az akadémiai és a munkaerőpiaci szereplők is elismerik, s kiemelkedő kutatási eredményeket érnek el nagy hangsúlyt fektetnek az digitális tananyagfejlesztésre.

Az utóbbi években a hazai egyetemeken/főiskolákon a bevezetőben már leírt folyamat valósul meg, azaz leggyakrabban pályázati forrásokat, kisebb mértékben sajátbevételt felhasználva folytatnak fejlesztéseket. Az elkészült digitális tananyagok volumene jelentősen eltér, hiszen ez függ a rendelkezésre álló forrásoktól épp úgy, mint attól, hogy a menedzsment mennyire tartja preferált területnek ezt a munkát.

Magyarországon a jegyzetkészítés hagyományait követve mindegyik intézmény saját maga, egymástól függetlenül végzi ezt a fejlesztési munkát. Tudásmegosztás jellemzően az oktatás-módszertani tapasztalatok területén figyelhető meg szakmai konferenciák, workshopok keretein belül. Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy nagyon szerteágazó és sikeres a módszertani pilotok folynak a magyar felsőoktatásban, amelyekben a nemzetközi tapasztalatokat is figyelembe veszik az intézmények.

Ha megnézzük Magyarországon pl. az alapszakok esetén a képzési palettát, akkor a következőt figyelhetjük meg, eltekintve a hitéleti szakoktól:

Képzési terület	Induló szakok száma	Képzők száma
Agrár	12	13
Bölcsészettudományi	15	17
Társadalomtudományi	8	27
Informatikai	4	21
Jogi és igazgatási	2	7
Államtudományi	12	1
Gazdaságtudományok	7	26
Műszaki	22	20
Orvos- és egészségtudományi	4	7
Pedagógus	5	18
Sporttudományi	2	8
Természettudományi	7	11
Művészet	18	11
Művésztközvetítés	5	8

Forrás: www.felvi.hu, 2020A eljárás, 2020. 02. 16.

1. ábra: Az alapképzések képzési területein indított szakok és képzők száma

4 Kondás Vivien, Szikora Péter: Online jobb? E-learning kurzusok hatékonysága, In: Csiszárík-Kocsir, Ágnes; Garai-Fodor, Mónika (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században X/2. tanulmánykötet: A környezeti változások és az új kihívások hatásai a szervezetek működésére, Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 2020 pp. 114-124., 11 p.

A számadatok (123 szak, 46 képző) is megerősítik azt a tényt, hogy egy-egy szak oktatása több felsőoktatási intézményben is folyik. Ezek mintaterve eltérhet, hiszen a KKK-k csak az ismeretköröket, illetve azok arányát határozzák meg a képzésen belül, de jellemzően nagy hasonlóságot mutatnak. Ugyanakkor a specializációk kialakítása és indítása Intézményi hatáskör, amelyek az oktatott ismeretkörökben is eltérést okozhatnak a felsőoktatási intézmények között.

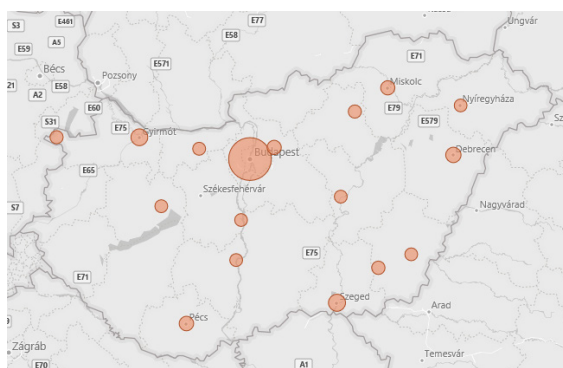
Felmerül az a kérdés, hogy miért nem fejlesztenek tananyagot együtt azok a felsőoktatási intézmények, amelyek azonos szakon képeznek, illetve, ha van már valamelyik Intézményben elkészült adott témájú tananyag, akkor miért nem veszik át egymás tananyagát? A kérdés azért is fontos lehet, mert az online tananyagok fejlesztése lényegesen több anyagi ráfordítást igényel, mint az „írott” jegyzetek elkészítése, előállítás.

Nyilván a tradíciók, az egymás fejlesztő munkájáról való információ hiány egyfajta válasz lehet erre a kérdésre. Számos dilemmát azonban érdemes még megvizsgálni a kooperáció kialakításának elvetése, vagy támogatásának eldöntéséhez.

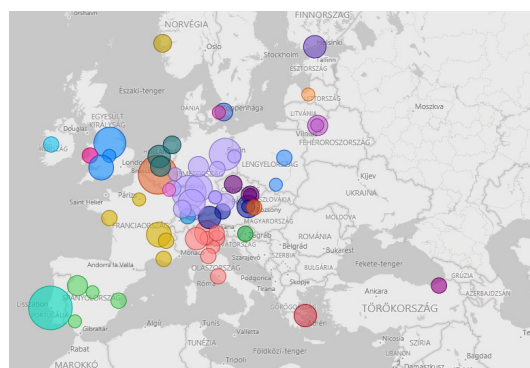
Elfogadják-e a magyar felsőoktatási Intézmények egymás képzéseit?

Kellő önkritikával közelítve meg ezt a kérdést elutasító választ kellene adnunk, hiszen például az Erasmus részképzésben résztvevő hallgatók kredit elismerése már egy régi probléma szinte mindegyik magyar felsőoktatási Intézményben. Meg kell azonban állapítani, hogy e területen jelentős változás tapasztalható, amely elsősorban a Nemzeti Felsőoktatási Törvénynek köszönhető, hiszen ez kimondja (49.§ (5)), hogy „el kell ismerni a kreditet, ha az összevetett tudás legalább hetvenöt százalékban megegyezik.”

A változásokat az ELTE kredit elismerési gyakorlatában, a baloldali ábra a magyar, a jobb oldali ábra pedig az Erasmus partnerek vonatkozásában jól tükrözi.

Forrás: Neptun, ELTE 2020 január

Forrás: Neptun, ELTE 2020 január

Magyarország tekintetében a 2017/18-as tanévtől a Neptun rendszerben található adatsorok alapján (a színes körök mérete az elismert tantárgyak számával egyenes arányosan nő) elmondható, hogy a kredit elismerés szinte a teljes magyar felsőoktatásra, nemzetközi szinten pedig elsősorban nyugat-európai egyetemekre kiterjed.

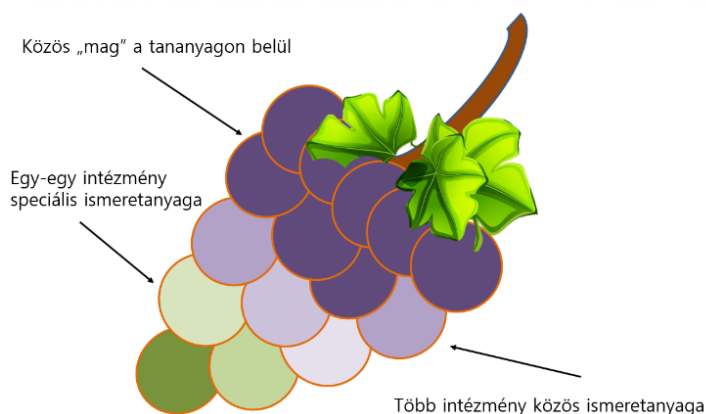
Lehet-e közös tananyag, s az milyen modell szerint épülhet fel?

Érdekes ezt a kérdést egy-egy szakra vetítve vizsgálni. Amennyiben az adott szak képzésében résztvevő, vagy legalábbis abban jelentős arányt képviselő Intézményeket képviselő oktatók, szakemberek részvételével kerül kialakításra fejlesztő team, akkor a következő kérdésekre kell a válaszokat megadniuk tantárgyanként, illetve ismeretkörönként:

- Az adott szakon kialakított tantárgyak, illetve azok ismeretkörei mennyire térnek el egymástól?
- Az ismeretkörök hogyan bonthatóak szét, milyen almodulokból építhetők fel?
- Egy-egy ismeretkörön belül van-e közös „mag”, azonos szinten feldolgozott téma és melyek ezek?
- Mennyire egyeznek meg a témák feldolgozásának tartalmi mélységei?
- Eltérhetnek-e (szakonként egy-egy tárgykörben) a gyakorlati példák, feladatok, esettanulmányok?

Véleményem szerint mindegyik kérdésre pozitív válasz születhet. A tartalmi mélységekben lehetnek eltérések az esetleges specializációk függvényében, azaz ezen a területen némiképp várható eltérés az Intézmények között.

A fejlesztő team munkájának köszönhetően kialakításra kerülhetnek azok az ismeretanyagok, amelyeket külön-külön tananyagban kell kidolgozni, s ezeken belül a közös „mag” és az eltérő témák is. Minezek alapján a tananyag felépíthető, melynek egy modellje lehet a „szőlő fürt” modell, amely rugalmasságot és moduláris felhasználhatóságot biztosíthatja az Intézmények számára.

Forrás: saját ábra

2. ábra: Az tananyag felépítésének „szőlő modellje”

A fejlesztők közös munkája a minőségi követelményeknek való megfelelést is garantálhatja.

Esetleges aggályok

Az első és talán legfontosabb kérdés, hogy az Intézmények képzéseiben hasznosulnának-e az elkészült tananyagok, vagyis megjelenne-e az oktatásukban? Amennyiben a fejlesztő munka olyan értelemben is sikeresnek mondható, hogy mindegyik felsőoktatási Intézmény hozzájárult annak kialakításához, tehát a számára is megfelelő ismeretanyagot tartalmazza, úgy pozitív választ lehet adni erre a kérdésre.

A közös tananyagok esetében az egyetemek/főiskolák képzései között a különbségek megmaradnak, hiszen a tananyag mellett ezt számos más komponens – tutorálás mikéntje, az oktatók személye, a tananyag feldolgozásának módja, egyéb gyakorlati feladatok, szolgáltatások minősége, csak néhány példát kiemelve – együttese határoz meg. Ezt nevezzük az Intézmény hozzáadott értékének. Erre példát szolgáltatnak azok a nemzetközi szakirodalmak is, melyeket tankönyvként használ több felsőoktatási intézmény is.

Mi szükséges ahhoz, hogy megvalósulhasson a kooperáció az Intézmények között?

A kooperáció létrejöttéhez, egy az azt generáló, létrehozó, működtető Intézményre, szervezetre van szükség. Az, hogy ki lesz ez a szereplő alapvetően meghatározza a fejlesztő munka működési és természetesen üzleti modelljét is. A koordináló szervezet az, amely meghatározhatja például, hogy a felhasználói jogok kiket illetnek meg, a hallgatók miként férhetnek hozzá az elkészült tananyagokhoz, az Intézmények publikálhatnak-e részleteket a tananyagból, hogyan jelenjenek meg a kialakított tananyagok a nemzetközi oktatási piacon.

Összefoglalás

A felsőoktatási Intézmények tananyagfejlesztésben megvalósuló kooperáció egy hatékony megoldás lehet a magyar felsőoktatás szereplői számára. A megvalósítás kiinduló pontjaként, egy a fejlesztést indukáló, majd összefogó szervezetre van szükség. E szereplő határozhat meg számos peremfeltételt, s talán a legfontosabbat, hogy a befektetett erőforrások hasznosulásának mikéntjét.

A közös tananyag „szülő modell” szerkezete megfelelő modularitást és flexibilitást biztosít minden szereplő számára.

A kooperáció előkészítésekor számos kérdés merülhet még fel a fentiekben leírtakon kívül, de szereplők kellő motiváltsága esetén található mindenki számára megfelelő megoldás.

Irodalom

- www.felvi.hu, 2020A eljárás, letöltés: 2020. 02. 16
- Antal Péter, Tóthné Parázsó Lenke: Az online tananyagok szerepe a készségek, képességek elsajátításában, Agria Media 2004 : A digitális identitás az útleveleink Európába. Eszterházy Károly Főiskola Líceum Kiadó. 2005, pp. 106–111, ISBN: 963 9417 09 2
- Forgó Sándor: Új pedagógiai szemle 59:(8-9), 2009, pp. 91–96.

- Forgó Sándor (szerk.) Információs és kommunikációs technológiák – Szöveggyűjtemény az Egri Roma Szakkollégium számára Eger, Magyarország : EKF Líceum Kiadó, 2014, pp. 80–98. , 19 p.
- Duchon Jenő: Elektronikus tanulás, Digitális tankönyvtár, 2015 (letöltve: 2020. november 24.)
- Kondás Vivien, Szikora Péter: Online jobb? E-learning kurzusok hatékonysága, In: Csiszárík-Kocsir, Ágnes; Garai-Fodor, Mónika (szerk.) Vállalkozásfejlesztés a XXI. században X/2. tanulmánykötet: A környezeti változások és az új kihívások hatásai a szervezetek működésére, Budapest, Magyarország: Óbudai Egyetem, Keleti Károly Gazdasági Kar, 2020 pp. 114–124., 11 p.